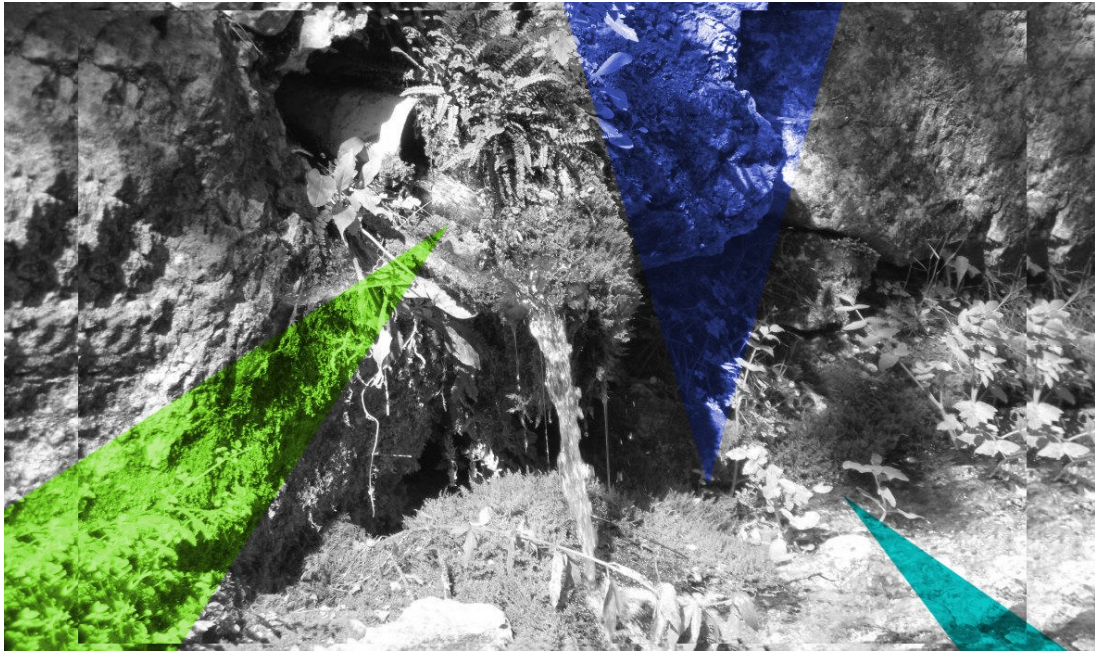

Brollen arbres i creixen fonts

ASSAIG / CULTURA / LLIBRES / 8 DESEMBRE, 2020

«Segurament que no hi ha so, al món, com el de l'aigua de la font». Amb aquesta frase tan contundent però a la vegada tan evident principia Perejaume la conversa amb les «eixides naturals i localitzades d'aigua que brollen de la terra i amb les construccions de pedra, de rajola, de ferro, amb una canal, una aixeta, etc., d'on surt aigua», que en diu el DIEC. La conversa del poeta, doncs, amb les fonts. Una conversa que primer va publicar parcialment amb el diari *Ara* dia 16 de març de l'any 2017. Aquest mateix bloc, que ja havia estat publicat, juntament amb un segon bloc nou, sortí a la llum en un llibre bibliòfil, *Càntir*. Gràcies a la publicació del *Fonts líquides i fonts lignificades*, per això, podem pasgustar d'aquests blocs, i tres més de nous, tots junts. A partir de les fonts, de l'aigua que en raja i del silenci de quan s'eixuguen, assaja de narrar els arbres, els boscs i els camps. I, a partir del mutualisme i simbiosi, aquests elements narren les fonts.

Tot això passa en un procés de repetició constant a la manera del cicle de l'aigua. I no només repeteix la idea de la narració de les fonts a partir dels arbres, boscs i camps. No. Repeteix, amb un exercici de metaliteratura, el fet mateix que el llibre és escrit no pas a través d'una estructura lineal sinó a través de l'estructura circular:

Escriu repetir, i les lletres s'uneixen una segona vegada per dir-ho de nou: repetir. Dir de nou, doncs, com és dita cada paraula posada en camí, situada en camí, i viva allà mateix d'estar-s'hi, per més que hagi estat escrita abans en tants d'altres llocs. [...]. El fet consecutiu de repetir i renovar és traslladable a qualsevol naturalesa, substància o element. Sense una repetició constant i persistent no hi ha novetat possible.

En efecte, el llibre ens mena a nous coneixements, sempre a través de la repetició. De fet, podríem dir que aquesta idea de tornar a dir allò mateix a l'autor li ve de les fonts: «una font que hi ha darrere podria ser que tornés a dir: “Per dir per reverdir”, però no n'estic segur. Ho repeteix per segona vegada. Sí que ho diu: “Per dir i per reverdir”». O més endavant hi trobam que «una font raja, a continuació, com si fos la primera vegada que ho fa, mentre exclama “Repetir”». Resta prou clar, doncs, que la idea de repetir és innata a les fonts. Per mor que el llibre és circular, d'altra banda —que és una roda—, fa que pugui baixar rosts, camins, corriols i pales, de font a font. Sense haver de menester noves idees ni nous mots per a trescar per noves sendes.

El llibre és un continu estira-i-arronsa entre les fonts lignificades i els arbres líquids. Parlem ara, doncs, de les fonts lignificades. Perejaume cita el bosc de rebroll com a exemple de font lignificada. Ens fa témer que els tanys són fonts que van rajant de mica en mica, tot lignificant-se a poc a poc. I ens porta fins la idea d'un reguitzell de fonts que creixen sense gota de pressa. «Un milió de brins d'arbre en un procés d'emanació». Una idea que per ventura a primer cop d'ull pot semblar un xic enrevessada i poc creïble. Tot d'un plegat, per això, em ve al cap una perxada o una baga de castanyers. Un rost ple de soques que ens permet de contemplar muntanyes, serrats i planes. Aqueixes soques tanyen totes a un ritme força semblant, com si fos un camp de dolls. Amb els anys, tanmateix, aquest camp de dolls torna un matollar de dolls que després torna bosquina per a finalment ser un bosc. Les fonts han crescut prou per a privar-nos d'atalaiar el més enllà. Ens han negat la vista. Hi ha tanta aigua que l'aigua mateixa afaïçona el paisatge. No ens deixa avidriar pus els serrats de l'altra banda. El bosc de rebroll com a milió de fonts fa tot el sentit.

Tots aqueixos dolls formen una «tanyareda». És a dir, un lloc ple de tanys. El poeta s'hi passeja i els mira, els palpa, els escometa i hi enraona; i els escolta sense motar. En efecte, ací rau la poètica del llibre i, en general, de Perejaume. Això és, que l'entorn i el poeta siguin u i en siguin a manta al mateix temps. En una paraula, el poeta sembla la seua veu al camp, rega la micorriza amb la veu, lignifica les rames amb la veu, o fa un broc-veu a qualsevol deu per tal que surti l'aigua a raig. És a dir, si en poesia trobam que hom sol cercar aquella veu essencial, Perejaume sap com d'essencials són les fonts i els arbres per a la configuració de la nostra «esseritat». I és en aquest procés de cercar fonts que les troba als camps, les deveses i els boscos: «Hi ha una font entre els arbres i després una altra i més arbres i una altra font. No tenen nombre les fonts. Miro enrere: hi ha fonts per tot arreu». És clar que aquest procés cal que sigui, també, a l'inrevés. És a dir, que hi hagi una «font clavellinera», «un lilà aigualer» o, per a fer més clar aquest procés cíclic, el poeta etziba que «l'aigua floreix i la flor s'enaigua».

Abans hem parlat de com el cicle repetitiu de l'aigua marca el compàs del llibre. La repetició de la temàtica i fins i tot dels motius configura el llibre. Ara bé, quin és el motiu pel qual funciona aqueixa repetició? És evident que la repetició la considerem, en molts casos, feixuga i cansada. Poc que la solem desitjar mai: cercam sempre allò nou. Capesc que si la repetició no hi fa gota de nosa, al llibre, és per mor que els detalls floreixen pertot. Si bé parla d'una font que es lignifica en moltíssimes ocasions sempre hi ha un matís diferent, encara que el tema de fons sigui exactament el mateix.

«Sempre allò mateix i mai allò mateix», afirma el poeta que criden totes les fonts alhora. És l'aigua que corre per una garbera de fonts inacabables: tot d'un plegat és «aigua de fusta de noguer» com «petits gargots de llentiscle». L'aigua escodrina totes les formes que pot adoptar i mira bé si «coincideixen amb allò que vol expressar».

D'altra banda, en un llibre de fonts de Perejaume poc que hi podia faltar alguna menció a l'etimologia. En primer lloc, perquè l'autor trau suc poètic, com ningú pus, d'aquesta ciència. Al llarg de la seua obra trobam un fotimer de referències al mestre català de l'etimologia per excel·lència: Joan Coromines. Fins i tot arriba a ser protagonista d'una exposició («Amidament de Joan Coromines»), en la qual Perejaume prova d'acabar la fondària de la importància de les etimologies per a conèixer o saber més coses d'un lloc. Al llibre que ens ocupa para esment en les fonts sordes. I, en tant que considera l'etimologia com una expressió poètica més, explica les fonts que s'anomenen amb aqueix nom a partir de fragments de poesies de Josep Sebastià Pons o Carles Riba. A l'epíleg, en canvi, ens mostra, a través de la possible imaginació poètica de Coromines, que Beget, en realitat, és un estol de fonts que s'empaita.

Finalment, si hem parlat de la relació que hi ha entre arbres que regalen i les fonts llenyoses, poc que podem obviar els lligams que tenen amb el foc. «Seguint la presència de tantes i tantes de coses, se'ns presenta el foc com a font». En efecte: a Perejaume només li ha calgut que seguir el cicle de totes les fonts que havien eixit per a trobar-hi la font de foc. El foc com un element més del cicle aigua-arbre, «perquè en l'acció de regar, l'aigua es torna de llenya i crema, i arriba un punt que, entre cremar i regar, no se sap pas què va primer». Així doncs, som arribats a la darrera font —segons l'ordre del llibre—, la font de foc, que fa que la font líquida que vol ser lignificada torni a començar el cicle.

En definitiva, és un llibre que deixa en mans de l'aigua la narrativitat poètica de l'arbre. I els arbres narren les fonts líquides. En aquest conversar s'hi contraposen la quietud aparent de la llenya contra la vida bellugadissa de l'aigua, tot i que, és clar, siguin elements harmònics. Després de llegir-lo, no puc pas veure diferències entre la deu que omple el com on s'hi abeura la vacada i el tibost que arrombollam al testarral que ens escalfa. Foc i aigua, doncs, com a elements contraris d'un mateix cicle. D'una mateixa font que no en són sinó una mala fi; que no aturen mai d'escampar aigua, llenya i foc per ontocom.

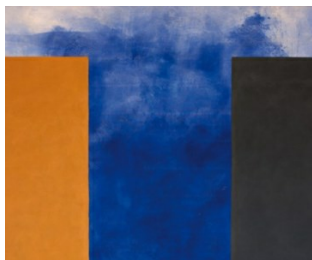
Si voleu crítica literària catalana de qualitat i independent, subscriuiu-vos [aquí](#) a *La Lectora*. Amb el vostre suport feu possible que la revista es consolidi i pugui créixer.

JOFRE PALAU | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Espinelves, 1998). Actualment, fa de vaquer i eguasser a Llesp (Ribagorça). Ha estudiat Llengua i Literatura Catalanes a la Universitat de les Illes Balears. Ha publicat sobre Lluís Solà a *Reduccions*. Ha fet recitals poètics i ha treballat, sobretot, al camp i al bosc.

Articles relacionats

Alfons Borrell, tot d'un color

Epicuris esduris

Herències ocultes

Amb el suport de l'Ajuntament de
Barcelona (ICUB, 2019)

[Política de privacitat](#)

[Copyleft](#)

© LA LECTORA 2018